

Pregled značilnosti funkcijskih stilnih področij, plasti in tipov

I. **Stilno področje (funkcijska zvrst)**

praktično sporazumevalna

pogovorna podzvrst

govorna, redkeje pisna sporočila
(osebna korespondenca)

zasebna, redkeje javna sporočila,
namenjena ozkemu krogu sodelujočih
(pogost je dialog)

realizacija:
narečje, pokrajinsko pog. jezik,
knjižna govorica

II. **Stilna plast**

glasovne, oblikoslovne različice

leksikalne prvine (pogosto skupaj z
vsakdanjo govorico)
skladenjske prvine govornega jezika

III. **Stilni tip**

poleg posebne vrste nevtralnih sredstev

precejšnja področna spremenljivost

izločene knjižne prvine (če niso stilno
prevrednotene)

znanstvena

strokovno-znanstvena, praktično
strokovna, poljudnoznanstvena

pisna sporočila, redkeje govorna
(drugotno)

javna sporočila,
namenjena širšemu in ožjemu
krogu strokovnjakov

knjižni jezik

posebna jezikovna sredstva
(têrmini = strokovni izrazi)

izbor skladenjskih sredstev

poleg nevtralnih sredstev

možnost uporabe vseh
glasovnih in oblik. sred.

omejene um. in ekspresivne
prvine

publicistična

poročevalska
oglaševalska

pisna + govorna
sporočila

javna sporočila (temeljna
značilnost), namenjena
širokemu krogu naslovnikov

knjižni jezik

avtomatizirana leksikalna
sredstva

poleg nevtralnih sredstev

zaznamovana raba stilno nasprotnih
si sredstev: neknjižna – knjižna,
strokovna – umetnostna,
avtomatizirana – aktualizirana,
nevtralna – ekspresivna

umetnostna

poezija, proza,
dramatika

pisna sporočila
govorna (drama)

knjižni jezik,
red. narečje

šibka plast poetiz-
mov

poleg nevtralnih sred.

možnost rabe sredstev
vseh socialnih zvrsti
in vseh stilov KJ
z estetskim ciljem

OBČA STILISTIKA:

STILNO PODROČJE, STILNA PLAST, STILNI TIP

1. Jezikovni pojavi, označeni z enakimi značilnostmi glede na delovanje posameznih stilotvornih dejavnikov, sestavljajo skupine, ki jih določamo s stilno nasprotujočimi si značilnostmi. Pojavi (sporočila), ki pripadajo eni skupini, **tvorijo stilno področje (funkcijsko zvrst)**.

Glede na objektivne stilotvorne dejavnike se jezikovni pojavi združujejo v naslednje skupine (gre za pare s stilno nasprotujočimi si značilnostmi):

a) glede na obliko:	pisni pojavi	—	govorni pojavi
b) glede na okolje/položaj:	javni pojavi	—	zasebni pojavi
c) glede na pripravljenost:	pripravljeni p.	—	nepripravljeni pojavi
č) glede na stik:	pojavi posrednega	—	pojavi neposrednega stika
d) glede na menjavo govorečih:	monološki pojavi	—	dialoški pojavi
e) glede na namen in funkcijo:	neumetnostni pojavi	—	umetnostni pojavi

2. Vsakemu stilnemu področju ustreza **stilna plast jezikovnih sredstev**. Razumemo jo kot specifičen skupek (celoto) sredstev, uporabljanih v pojavih dane funkcijske zvrsti. Če se uporabljajo v ustrezni funkcijski zvrsti, so nezaznamovana. Če pa v drugi, govorimo o stilno zaznamovani rabi. Stilno plast sestavljajo stilno zaznamovana sredstva z vseh ravnin jezikovne zgradbe, torej so lahko stilno zaznamovana glasovna, oblikoslovna, besedna, besedotvorna, skladenjska in besedilna sredstva. Ob njih obstaja plast stilno nevtralnih sredstev, kot temelj jih je mogoče uporabljati v vseh funkcijskih zvrsteh.
3. Jezikovna zgradba pojavov v dani funkcijski zvrsti (stilnem področju) se prilagaja stilnim navadam, ki so odvisne od objektivnih stilotvornih dejavnikov in se v času spreminjajo. Te stilne navade lahko imenujemo **stilne norme** (te so lahko splošne ali posebne). Določajo izbor in urejanje jezikovnih sredstev v sporočilih dane zvrsti. Celota stilnih norm za dano zvrst tvori **stilni tip**.

→ Za vsako stilno področje (funkcijsko zvrst) je specifična ustrezna stilna plast; vsaki funkcijski zvrsti ustreza pripadajoči stilni tip, določen s celoto stilnih norm.